

در مسأله آرد و نان دولت سیزدهم به دنبال حذف دلالی و قاچاق و هدایت هدمند یارانه در این بخش بود

ساماندهی به ۶۰ هزار میلیارد تومان یارانه

دولت سیزدهم در سال ۱۴۰۱ تصمیم به آزادسازی قیمت آرد و گندمی کرد که آن را در حدود کیلویی ۱۱ هزار و ۵۰۰ تومان می‌خرد و در حدود ۲۵۰۰ تومان به کارخانجات ماکارونی، بیسکویت، کیک و... می‌فروخت. در واقع در طرح قبلی دولت گندم و آرد را با قیمتی چند برابر پایین‌تر به کارخانجات می‌فروخت و هر چند با این اقدام به دنبال رفاه خانوارها بود، اما عایدی آن به جیب دلان می‌رفت. فضای به وجود آمده انگیزه فردی را که آرد دولتی دریافت می‌کرد برای قاچاق یا فروش آن در بازار آزاد بالا می‌برد. در این بین ناخواه نیز که آرد دولتی را با قیمتی به ازای هر کیلو ۶۰۰ تومان می‌خریدند با همان فضای دلالی و سوءاستفاده روبه‌رو بودند و در واقع عقل ایجاب می‌کرد که پخت را کاهش دهند و آردی را که کیسه‌ای ۳۰ هزار تومان از دولت خریده‌اند حداقل در بازار آزاد ۴۵۰ هزار تومان بفروشند. همین بود که بسیاری از نانواها ساعت کاری کمی داشتند و روزانه تعداد زیادی نان پخت نمی‌کردند. همین بود که صف نانواها طولانی بود و کیفیت آن روز به روز رو به افول. در راستای ساماندهی به این اتفاقات، دولت اقدام به آزادسازی قیمت گندم و آرد اعطایی به کارخانجات کرد و در وهله بعد طرح هوشمندسازی نان را در دستور کار خود قرار داد. بر اساس آمارهای منتشر شده که در این گزارش به صورت جزئی بررسی شده، در سال ۱۴۰۰ بیش از ۶۰ هزار میلیارد تومان یارانه در بازار آرد و گندم اعطا شده که قطعاً بخش بزرگی از آن به جای سفره خانوارها، جیب دلان و قاچاقچی‌ها را پر کرده است. این رقم برای سال ۱۴۰۱ تا به حال بیش از ۷۰ هزار میلیارد تومان بوده است. در این گزارش از سیستم یارانه‌ای قبل گفته شده که دولت جدید خود را مأمور اصلاح و بهینه‌سازی آن کرده است.

در سال ۱۴۰۰ شرکت بازرگانی دولتی بیش از ۶۷ میلیون تن گندم را با قیمت تضمینی به ازای هر کیلوگرم ۷۵۰۰ تومان از کشاورزان داخل کشور خریداری کرده و در مجموع ۵۷ هزار میلیارد تومان از بودجه دولت را به این امر اختصاص داده است. همچنین شرکت بازرگانی دولتی به دلیل کمبود گندم‌های داخلی در سال ۱۴۰۰ اقدام به واردات ۵۷۶ میلیون تن گندم به ارزش ۲ میلیارد دلار کرده که اگر رقم میانگین قیمت دلار در بازار آزاد را در این سال ۲۸ هزار تومان فرض کنیم در واقع برای پاسخگویی به نیاز سالانه کشور، این شرکت در سال ۱۴۰۰ چیزی در حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان گندم وارد کرده است. بنابراین در مجموع زمانی که راجع به بازار گندم در سال ۱۴۰۰ صحبت می‌کنیم یعنی یک بازار ۱۲۰ هزار میلیارد تومانی مدنظرمان است. حالا چه چیزی ساماندهی به این بازار را الزام می‌کند که دولت سیزدهم آن را انتخاب کرد؟ مشخص است یارانه دولتی موجود در این بازار!!!!

ساماندهی به ۶۰ هزار میلیارد تومان یارانه

یارانه موجود در بازار گندم مابه‌التفاوت قیمتی است که دولت گندم را از کشاورزان داخلی خرید یا از منابع خارجی وارد کرده با قیمتی که دولت آن را به نانواها و کارخانجات می‌فروشد. این مابه‌التفاوت را یارانه دولتی می‌گویند که ابعاد آن در هر سال بسته به قیمت خرید تضمینی گندم و قیمت وارداتی گندم متغیر است. به‌عنوان مثال در سال ۱۴۰۰ و قبل از اجرای «طرح آزادسازی قیمت آرد و گندم» گفته شد که دولت در مجموع ۱۱/۳ میلیون تن گندم (۶۷ میلیون تن خرید از داخل و ۵۷۶ میلیون تن واردات) به ارزش ۱۲۰ هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰ خریداری کرده است. بر اساس آمارهای شرکت بازرگانی دولتی این شرکت به نمایندگی از دولت در سال ۱۴۰۰ در حدود ۵/۸ میلیون تن از گندم‌های خریداری شده خود را برای دو گونه مصرف در کشور یعنی؛ «مصارف نانواها» و «مصارف صنف و صنعت» به فروش رسانده است. این شرکت در سال گذشته هر کیلوگرم گندم را از کشاورز

گندم آن را در اختیار دولت قرار می‌دهند. البته بخشی از نیاز سالانه کشور به گندم در صورت عدم تأمین از منابع داخلی (عمدتاً همین طور است) از طریق واردات کامل خواهد شد که این کار نیز مجدداً توسط دولت انجام شده و واردکنندگان غیردولتی گندم نقش قابل توجهی ندارند. «شرکت بازرگانی دولتی ایران» که به لحاظ ساختاری زیر نظر وزارت صمت بوده، نماینده دولت در امور خرید تضمینی و تأمین کالاهای اساسی است و متناسب با نیازها و دستورات دولت، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صمت اقدام به انجام وظایف خود می‌کند. در واقع این شرکت گندم را به صورت تضمینی از کشاورز خریداری کرده یا در صورت نیاز از خارج از کشور وارد کرده و پس از آن با قیمت دولتی و با اعمال یارانه دولتی برای «مصارف نانواها» و «مصارف صنف و صنعت» می‌فروشد. بر اساس آمارهای منتشر شده از سوی شرکت بازرگانی دولتی بر اساس میانگین تاریخی و به صورت سالانه، کشور به ۱۰ میلیون تن گندم برای تأمین نیازهای اساسی خود محتاج است.

بازار ۱۲۰ هزار میلیارد تومانی گندم در سال ۱۴۰۰

بر اساس التزامات موجود، دولت‌ها در ایران خرید تضمینی برخی از کالاهای اساسی مورد نظر را از منابع بازارهای داخلی و خارجی با هدف حمایت از تولیدات داخلی کشور و همزمان تأمین نیازهای کامل خانوارها همواره در زمره برنامه‌های مهم اقتصادی خود قرار می‌دهند. گندم، برنج و دانه‌های روغنی (کلزا، سویا، گلرنگ و آفتابگردان) از محصولات بوده که دولت موظف است خریدهای تضمینی آن را به صورت سالانه از کشاورزان در تصمیمات بودجه و برنامه‌ای خود لحاظ کند. سوژه اصلی در این نوشتار گندم، که به‌عنوان ماده اولیه آرد و نان که به صورت فرهنگی و اقتصادی قوت غالب بسیاری از خانوارهای کشور محسوب می‌شود، خواهد بود. بر اساس آنچه گفته شد در کشور ما بازار گندم به هیچ وجه به معنای بازاری آن وجود ندارد و خریدار دولت است که این کار را به صورت تضمینی انجام داده و کشاورزان فروشندگانی هستند که با دریافت پول تضمینی به ازای هر کیلو

ویژه‌نامه

ایران

شهریور ۱۴۰۱